

**Prosta spółka akcyjna.
Komentarz do art.
300(1) - 300(134) KSH**

Wprowadzenie

1. Wprowadzenie prostej spółki akcyjnej (PSA) jako nowego, odrębnego typu spółki kapitałowej do polskiego systemu prawa zostało wskazane jako jedno z najistotniejszych rozwiązań proponowanych przez przedsiębiorców, naukowców, inwestorów i administrację w Białej Księdze Innowacji, przygotowanej we wrześniu 2016 r. przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego na zlecenie Rady do spraw Innowacyjności, w oparciu o informacje przekazane przez środowiska zaangażowane we wdrażanie lub opracowywanie nowatorskich i innowacyjnych projektów (zob. Uzasadnienie do projektu ustawy, s. 5).

Uzasadnieniem rozważenia potrzeby wprowadzenia do polskiego porządku prawnego PSA stanowiącej nowy, odrębny typ spółki kapitałowej była analiza otoczenia prawnego funkcjonowania w Polsce start-upów, czyli przedsięwzięć o potencjale bardzo szybkiego wzrostu dzięki przewadze technologicznej lub niszy rynkowej, która nie została jeszcze odkryta i zagospodarowana, realizowanych zwykle w obszarze nowych technologii, w warunkach dużej niepewności rynkowej, na etapie poszukiwania powtarzalnego i skalowalnego modelu biznesowego (zob. Uzasadnienie do projektu ustawy, s. 2). Łączyła się z tym prognoza, zgodnie z którą w przypadku stworzenia korzystnych warunków rozwoju przedsięwzięć realizowanych przez start-upy sektor ten może wygenerować w 2023 r. ponad 2,2 mld zł wartości dodanej, a także stworzyć około 50 tys. miejsc pracy, co przełoży się na przychody gospodarstw domowych na poziomie szacowanym na 757 mln zł (zob. Diagnoza ekosystemu start-upów w Polsce, Deloitte, czerwiec 2016 r.).

Środowiska związane z działalnością typu start-upowego wskazywały natomiast na określone trudności w rozpoczynaniu działalności gospodarczej, pozyskiwaniu kapitału czy likwidacji spółek w razie niepowodzenia przedsięwzięcia, mimo że unormowania odnoszące się do zakładania i funkcjonowania poszczególnych rodzajów spółek były przez nie oceniane jako generalnie zmierzające w dobrym kierunku (zob. Diagnoza ekosystemu). Według opracowania *M. Beauchamp, J. Krysztofiak-Szopy, A. Skali*, Polskie startupy. Raport 2018, Warszawa 2018, 72% start-upów wybierało formę prawną spółki z o.o. z uwagi na mniej rygorystyczne wymogi formalne i finansowe związane z założeniem tej spółki w stosunku do wymogów obowiązujących w spółce akcyjnej (zob. Uzasadnienie do projektu ustawy, s. 3). Zwracano przy tym uwagę na to, że żadna z form prawnych spółek kapitałowych, w tym zarówno spółki z o.o., jak i spółki akcyjnej, nie jest w pełni adekwatna do potrzeb przynajmniej części nowoczesnych, innowacyjnych przedsięwzięć. Zakres praw udziałowych współnika w spółce z o.o. (powiązanych z kapitałem zakładowym), określony stosunkiem liczby przysługujących danemu współnikowi udziałów do ogółu udziałów w tej spółce,

znacznie utrudnia powiązanie mocnej pozycji wspólnika nie z wkładem majątkowym, ale z jego osobistymi zdolnościami i pracą, czyli z kapitałem ludzkim wykorzystywanym przez spółkę. Nabycie udziałów w spółce z o.o. wymaga zawarcia umowy w formie pisemnej z podpisami notarialnie poświadczonymi, udziały te nie mogą być inkorporowane w dokumencie czy zapisie elektronicznym, nie ma możliwości utworzenia udziałów niemych, minimalna wartość nominalna udziału wynosi 50 zł, a wkładu do tej spółki nie może stanowić świadczenie pracy ani usług (zob. Uzasadnienie do projektu ustawy, s. 4). Z kolei zawiązanie i prowadzenie spółki akcyjnej postzegano jako stosunkowo drogie oraz skomplikowane, m.in. z uwagi na to, że wszelkie uchwały walnego zgromadzenia wymagają ujęcia w protokole sporządzonym przez notariusza, roczne sprawozdania finansowe spółek akcyjnych są obligatoryjnie przedmiotem badania przez biegłego rewidenta, minimalny kapitał zakładowy spółki akcyjnej wynosi 100 tys. zł (z czego co najmniej jedna czwarta musi zostać wniesiona przed rejestracją spółki), podobnie jak w spółce z o.o. objęcie akcji nie może nastąpić za wkład w postaci świadczenia pracy albo usług, a dopuszczalność kształtowania jej struktury wewnętrznej, w tym uprzywilejowania akcji, jest istotnie ograniczona przez istnienie górnych granic w konstruowaniu przywilejów oraz zasadę surowości statutu (zob. *M. Beauchamp, J. Krysztofiak-Szopa, A. Skala*, Polskie startupy, oraz Uzasadnienie do projektu ustawy, s. 5).

W związku z tym, że wiele przedsiębiorstw, zwłaszcza start-upów, prowadzi działalność w warunkach znacznej niepewności, wymagającej szybkiego reagowania na zmiany zachodzące w otoczeniu biznesowym, dostrzeżono potrzebę wprowadzenia regulacji, które przynajmniej w założeniu miałyby zapewnić odpowiednią elastyczność i swobodę działania, np. pozwolić na łatwiejsze uwolnienie środków, które w danych okolicznościach nie są potrzebne spółce do realizacji jej celów oraz wypełniania zobowiązań, emisję akcji w zamian za pracę lub usługi czy uelastycznienie struktury organizacyjnej. Konsekwencją identyfikacji tej potrzeby było to, że – według raportu *M. Beauchamp, J. Krysztofiak-Szopy, A. Skali*, Polskie startupy – 73% badanych opowiedziało się za wprowadzeniem do polskiego porządku prawnego nowego typu spółki, która mogłaby być wykorzystywana w działalności innowacyjnej (zob. Uzasadnienie do projektu ustawy, s. 3 i 5).

2. Od momentu przystąpienia do prac nad projektem wprowadzenia do polskiego porządku prawnego PSA, jeszcze na etapie konsultacji tego projektu przez Radę Legislacyjną przy Prezesie Rady Ministrów, a następnie na etapie prac nad nim w Rządowym Centrum Legislacji, które zaowocowały zgłoszeniem tego projektu do Sejmu RP, oraz na etapie prac sejmowych w literaturze przedmiotu, a także w ocenach regulacji projektu zgłoszonego do Sejmu RP wykonanych na zlecenie Biura Analiz Sejmowych (BAS) przedstawiono kilka dokładnie, szczegółowo i rzetelnie uzasadnionych stanowisk kwestionujących generalną potrzebę rozszerzania katalogu spółek handlowych o tę spółkę (zob. w szczególności *P.M. Wiórek*, O braku potrzeby wprowadzenia prostej spółki akcyjnej (PSA) z perspek-

tywy prawnoporównawczej, PPH 2018, Nr 5, s. 4–9; *A. Kappes*, Prosta spółka akcyjna – czy rzeczywiście prosta i czy potrzebna? Uwagi do projektu nowelizacji Kodeksu spółek handlowych, wprowadzającego prostą spółkę akcyjną (projektowane art. 300¹–300¹²¹ k.s.h.), PPH 2018, Nr 5, s. 10–16; *M. Romanowski*, Ocena projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw (druk nr 3236), Warszawa, 12.3.2019 r., <http://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/opinieBAS.xsp?nr=3236> (dostęp: 15.12.2019 r.), s. 1–30; *A. Kappes*, Opinia prawna w przedmiocie oceny rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw (nr RM-10-11-19, druk nr 3236), Warszawa, 12.3.2019 r., <http://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/opinieBAS.xsp?nr=3236> (dostęp: 15.12.2019 r.), s. 1–13). Można jednak było odnotować również odmienne, neutralne w obszarze zagadnienia ogólnej potrzeby wprowadzania PSA, a równie merytoryczne, w tym krytyczne – wskazujące na potrzebę skorygowania określonych projektowanych rozwiązań prawnych dotyczących tej spółki – albo wręcz pozytywne poglądy w tej kwestii (zob. np. *A. Nowacki*, Struktura majątkowa projektowanej prostej spółki akcyjnej, PPH 2018, Nr 4, s. 4–11; *T. Sójka*, O potrzebie zmian unormowań niepublicznych spółek kapitałowych – uwagi na kanwie projektu przepisów o prostej spółce akcyjnej, PPH 2018, Nr 9, s. 12–18; *G. Kozieł*, Zakres uprawnień wierzyciela akcjonariusza w tzw. prostej spółce akcyjnej przewidziany w projekcie ustawy z 16.05.2018 r. o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw, PPH 2018, Nr 9, s. 33–35; *P. Piniór*, Ekspertyza prawna dotycząca rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw (druk Nr 3236), Warszawa, 12.3.2019 r., <http://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/opinieBAS.xsp?nr=3236> (dostęp: 15.12.2019 r.), s. 1–20).

Każde z zaprezentowanych stanowisk, w tym zarówno negatywne, jak i neutralne oraz przynajmniej częściowo pozytywne, były dla Autora niniejszego komentarza źródłem wiedzy i inspiracji, w tym stworzyły istotną podstawę do możliwie szerokiego spojrzenia na PSA jako konstrukcję prawną w ogólności, a także w odniesieniu do polskiego porządku prawnego, tj. z perspektywy traktowania jej jako nowy typ spółki kapitałowej. W związku z tym Autor niniejszego komentarza z jednej strony podziela wiele bardzo doniosłych argumentów, zarówno negatywnych, jak i pozytywnych, odnoszących się do generalnej potrzeby wprowadzenia PSA oraz do określonych zagadnień szczegółowych, w tym wiele łączących się z nimi wątpliwości i obaw, z drugiej strony ma pełną świadomość, że przepisy dotyczące tej spółki staną się prawem obowiązującym od 1.3.2021 r., nieuzasadnione i niepoważne byłoby zatem niedostrzeżenie czy ignorowanie tego faktu, tym bardziej z uwagi na istnienie łączącej się z potrzebami obrotu prawnego z tą spółką konieczności przynajmniej syntetycznego wyjaśnienia w formie zwięzłego komentarza wprowadzonych przez ustawodawcę w tym obszarze rozwiązań.

W związku z tym zamiarem Autora było opracowanie niniejszego komentarza z pełną otwartością na zawarte w omawianych unormowa-

Wprowadzenie

niach dotyczących PSA konstrukcje i rozwiązania prawne, wprowadzając z uwzględnieniem krytycznych uwag zgłaszanych w tym zakresie, jednak bez odnoszących się do nich niepotrzebnych, generalnych uprzedzeń.

Autor komentarza świadomie zrezygnował z odwzorowywania w nim utartej, standardowej struktury – przyjętej w dotychczasowych komentarzach z obszaru prawa spółek – w tym porządku, kolejności opisów, itp., z wyjątkiem przypadków, gdy z uwagi na omawiany przepis było to niezbędne (konieczne). W zamiarze Autora komentarz miał stanowić możliwie syntetyczne, zwarte i praktyczne wyjaśnienie poszczególnych przepisów z odniesieniem do całości unormowań dotyczących PSA, a także tożsamy albo zbliżony regulacji obowiązujących w tym zakresie w pozostałych spółkach kapitałowych (spółce z o.o. i akcyjnej). W związku z tym odniesienie do zagadnień teoretycznych ma w nim miejsce jedynie w przypadkach, gdy jest to uzasadnione potrzebą wyjaśnienia określonej konstrukcji prawnej. W komentowanym obszarze PSA nie były jeszcze wydane jakiegokolwiek orzeczenia sądowe, w tym rozstrzygnięcia SN czy też sądów apelacyjnych. Z uwagi na brak orzecznictwa bezpośrednio odnoszącego się do tej spółki, w komentarzu jedynie w odniesieniu do wybranych dotyczących PSA jako spółki kapitałowej zagadnień, unormowanych przede wszystkim w przepisach ogólnych dotyczących spółek handlowych oraz spółek kapitałowych, w szczególności w odniesieniu do zdolności aportowej w tych spółkach, przywołano wybrane orzeczenia odnoszące się do analogicznych kwestii w pozostałych spółkach kapitałowych, zwłaszcza w spółce z o.o. Poza wymienionymi powyżej publikacjami dotyczącymi PSA do chwili wydania niniejszego komentarza nie powstały jakiegokolwiek poświęcone jedynie tej spółce, kompleksowe opracowania o charakterze książkowym, w tym monografie czy też komentarze odnoszące się wyłącznie do niej. W związku z tym, jednak jedynie w odniesieniu do wybranych kwestii dotyczących PSA jako spółki kapitałowej, zwłaszcza unormowanych w przepisach ogólnych dotyczących spółek handlowych oraz spółek kapitałowych, w komentarzu odwołano się do wybranej literatury z zakresu tożsamej albo analogicznej problematyki unormowanej w pozostałych spółkach kapitałowych, w tym przede wszystkim w spółce z o.o.

Zamierzeniem Autora było – we wszystkich przypadkach, w których ze względu na rozmiar komentowanej regulacji i komentarza okazało się to możliwe – wprowadzenie do każdego z komentarzy spisu treści, uwag ogólnych (wprowadzających), porównania do mniej lub bardziej zbliżonej, ewentualnie tożsamej w tym obszarze regulacji KSH odnoszącej się do spółki z ograniczoną odpowiedzialnością lub spółki akcyjnej, odwołanie się do intencji ustawodawcy wyrażonej w Uzasadnieniu do projektu ustawy, jak również możliwie szczegółowe, a jednocześnie syntetyczne, zwarte wyjaśnienie unormowanych w poszczególnych przepisach zagadnień, uwzględnienie podstawowych, odnoszących się do komentowanych kwestii, przepisów ogólnych dotyczących spółek handlowych i regulacji ogólnych odnoszących się do spółek kapitałowych zawartych w KSH oraz przepisów wprowadzających unormowania PSA, syntetyczne przedstawienie albo

zasygnalizowanie (czy ewentualnie odesłanie do) zagadnień z obszaru aktów prawnych, do których odwołują się przepisy dotyczące PSA (albo przepisy KSH, do których te unormowania odsyłają), a także odesłanie w zakresie pozostałych kwestii uregulowanych poza tymi przepisami bądź poruszonych w komentarzach do innych unormowań tej ustawy – do innych, stosownych aktów prawnych. Ze względu na związaną z dosyć odległym terminem wejścia w życie przepisów odnoszących się do PSA (1.3.2021 r.) niewielką liczbę opublikowanych szczegółowych opracowań dotyczących poruszanych w nich zagadnień, jak również – jak wspomniano powyżej – brak orzecznictwa odnoszącego się do tej problematyki w komentarzu zamieszczono w zakresie niezbędnym dla celów wyjaśnienia określonych rozwiązań, konstrukcji czy instytucji prawnych odesłania przede wszystkim do tych opracowań, natomiast w przypadkach, gdy ze względu na przedmiot komentowanych unormowań okazało się to konieczne – do orzecznictwa odnoszącego się do mniej lub bardziej zbliżonych, ewentualnie częściowo tożsamyh regulacji obowiązujących w tym obszarze w spółce z o.o. lub akcyjnej. Dodatkowo w komentarzach do wybranych przepisów – w zakresie uzasadnionym znaczeniem normowanej w nich problematyki (zagadnień) – sformułowano uwagi (postulaty) o charakterze *de lege ferenda*.

3. Podobnie jak w pozostałych spółkach handlowych (zarówno osobowych, jak i kapitałowych) na podstawie przepisów prawa można wyróżnić elementy konstrukcyjne PSA, które odróżniają ją przynajmniej w następujących obszarach (płaszczyznach), w tym: 1) jako spółkę handlową – przede wszystkim od spółki cywilnej i innych form prowadzenia działalności gospodarczej (np. spółdzielni, towarzystw ubezpieczeń wzajemnych czy towarzystw reasekuracji wzajemnej); 2) jako spółkę kapitałową – od handlowych spółek osobowych (spółki jawnej, partnerskiej, komandytowej i komandytowo-akcyjnej) oraz – od pozostałych unormowanych w KSH spółek kapitałowych (spółki z o.o. i spółki akcyjnej).

Do podstawowych elementów konstrukcyjnych, które pozwalają na odróżnienie PSA jako spółki kapitałowej od innych form prowadzenia działalności gospodarczej, w tym od innych spółek handlowych, należy zaliczyć przede wszystkim: 1) osobowość prawną i działanie przez organy w ramach dualistycznego albo monistycznego systemu (modelu) zarządzania; 2) strukturę majątkową spółki, zwłaszcza kapitał akcyjny, akcje i wkłady do spółki (w tym wkłady wnoszone jedynie na akcje albo wkłady wnoszone na akcje i przeznaczone na kapitał akcyjny); 3) odpowiedzialność spółki za jej zobowiązania i instrumenty prawne ochrony jej wierzycieli; 4) charakter prawny uczestnictwa (członkostwa) akcjonariusza w spółce; 5) podstawowe zasady tworzenia i rozwiązywania oraz zakres zdolności transformacyjnej spółki.

Spośród poszczególnych, wymienionych powyżej elementów konstrukcyjnych PSA jako spółki kapitałowej można z kolei wyróżnić następujące przymioty prawne tej spółki: 1) normatywne usytuowanie przez ustawodawcę w Tytule III KSH „Spółki kapitałowe”, w Dziale Ia „Prosta spółka akcyjna”; 2) wprowadzenie możliwości tworzenia przez przynajmniej jedną

osobę (w zasadzie szerzej – podmiot) w każdym celu prawnie dopuszczalnym, tj. w szczególności dla prowadzenia działalności gospodarczej albo niekomercyjnej (*non profit*); 3) przyznanie statusu prawnopodmiotowej osoby prawnej, która działa w obrocie prawnym przez swoje organy w ramach przyjętego w niej systemu organów (dualistycznego albo monistycznego), natomiast po zawarciu umowy spółki, a przed wpisem do rejestru jest PSA w organizacji – z perspektywy podmiotowej jednostką organizacyjną niemającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną; 4) wprowadzenie wymogu posiadania przez spółkę kapitału akcyjnego o symbolicznej minimalnej wysokości 1 zł, którego wartość ma charakter zmienny; 5) uznanie, że akcje PSA nie stanowią części jej kapitału akcyjnego (są oderwane od tego kapitału), nie mają postaci materialnej (są zdematerializowane) ani wartości nominalnej (są to akcje beznominałowe); 6) przyjęcie, że poza wkładami pieniężnymi (na pokrycie akcji oraz kapitału akcyjnego) wkładem na pokrycie akcji PSA może być każdy wkład niepieniężny posiadający wartość majątkową, w tym świadczenie pracy lub usług na rzecz spółki (czy także prawo niezbywalne), natomiast na kapitał akcyjny tej spółki mogą być przeznaczone wyłącznie wkłady niepieniężne spełniające kryteria zdolności aportowej wskazane w art. 14 § 1 KSH, co wyklucza z tego katalogu wkładów świadczenie pracy lub usług na rzecz spółki, a także prawa niezbywalne; 7) wyłączenie odpowiedzialności akcjonariuszy za zobowiązania PSA (za które odpowiedzialność ponosi PSA swoim majątkiem); 8) uznanie, że podstawą prawną uczestnictwa w PSA przez akcjonariuszy jest objęcie (na etapie tworzenia spółki) albo nabycie (na etapie jej działania po utworzeniu) przynajmniej jednej akcji, a każda z akcji podlega zarejestrowaniu w rejestrze akcjonariuszy; 9) oparcie podstawowych zasad, w tym czynności wymaganych do utworzenia PSA, przesłanek jej rozwiązania i sposobu (trybu) zakończenia jej działalności, jak również zakresu zdolności transformacyjnej tej spółki (w tym zdolności łączeniowej, podziałowej i przekształceniowej), a także zasad transformacji (w tym łączenia, podziału i przekształcenia), na unormowaniach odnoszących się do pozostałych spółek kapitałowych, w tym przede wszystkim spółki z o.o., ale również spółki akcyjnej albo po części każdej z nich.

4. Wbrew stwierdzeniom zawartym w Uzasadnieniu do projektu ustawy podjęcie przez Autora próby syntetycznego wyjaśnienia w ramach formuły komentarzowej najważniejszych, wynikających z omawianych unormowań, kwestii prowadzi do wniosku, że w konstrukcji tej spółki, poza oparciem na tożsamych albo zbliżonych regulacjach odpowiednich instytucji w pozostałych spółkach kapitałowych (w spółce z o.o. i akcyjnej), można dostrzec elementy charakterystyczne dla innych spółek handlowych, w tym handlowych spółek osobowych, spółki europejskiej – SE, czy też spółdzielni prawa polskiego i unijnego (spółdzielni europejskiej – SCE), a także wskazać na wybrane z grupy najistotniejszych z nich.

Po pierwsze, wynikająca z przepisów o PSA konstrukcja członkostwa akcjonariusza w tej spółce, a także sposób jego nabycia nawiązuje w określonym zakresie do członkostwa wspólników o tradycyjnym, osobowym

statusie prawnym w handlowych spółkach osobowych, tj. członkostwa wspólnika spółki jawnej, partnera, komplementariusza czy komandytariusza. Podobnie jak w przypadku tych ostatnich wspólników członkostwo akcjonariusza jest nabywane poprzez objęcie albo nabycie nieposiadających postaci materialnej dokumentu (zdematerializowanych) akcji, bez wartości nominalnej (beznominałowych), niebędących częścią kapitału akcyjnego, który ma charakter zmienny (art. 300² i art. 300³ KSH), co z kolei jest charakterystyczne także dla spółdzielni prawa polskiego. W handlowych spółkach osobowych nabycie członkostwa następuje, odpowiednio, w drodze nabycia pierwotnego (przez założycieli z chwilą powstania spółki – art. 25¹ § 1 KSH) albo nabycia pochodnego (po jej powstaniu) ogółu praw i obowiązków wspólnika (art. 10 KSH), który podobnie jak akcje w PSA nie ma postaci materialnej dokumentu ani wartości nominalnej i nie jest częścią majątku tych spółek posiadającego także zmienny charakter.

Po drugie, z tym, że akcje PSA nie mają formy (postaci) materialnej dokumentu (są to akcje zdematerializowane), a także wartości nominalnej (są to akcje beznominałowe) i nie są częścią kapitału akcyjnego, podobnie jak ogół praw oraz obowiązków wspólnika spółki jawnej, partnera, komplementariusza czy komandytariusza (w handlowych spółkach osobowych), łączy się możliwość wniesienia na pokrycie tych akcji w PSA, podobnie jak co do zasady w przypadku wkładów wnoszonych na majątek w handlowych spółkach osobowych (co nie dotyczy wkładów na kapitał zakładowy spółki komandytowo-akcyjnej, a podlega ograniczeniu w odniesieniu do wkładów komandytariusza na majątek spółki komandytowej), jakichkolwiek wkładów niepieniężnych posiadających wartość majątkową (art. 300² i art. 300³ KSH), np. świadczenia pracy lub usług na rzecz spółki. W PSA wkłady, które nie spełniają kryteriów zdolności aportowej przewidzianych dla wkładów na kapitały zakładowe spółek kapitałowych (oraz spółki komandytowo-akcyjnej) w art. 14 § 1 KSH, nie mogą być jednak przeznaczone na kapitał akcyjny (tworzą, poza prawami nabytymi przez tę spółkę w trakcie jej istnienia, część jej majątku, która nie odpowiada wartości wkładów przeznaczonych na kapitał akcyjny).

Po trzecie, wypada dostrzegać określone podobieństwo instytucji wyłączenia akcjonariusza z PSA (art. 300⁴⁹ KSH) do wyłączenia wspólnika w handlowych spółkach osobowych (w spółce jawnej, partnerskiej, komandytowej i komandytowo-akcyjnej – w obszarze stosunku uczestnictwa komplementariusza – na podstawie art. 63 § 2 w zw. z art. 89, art. 103 i art. 126 § 1 pkt 1 KSH) oraz – normatywnie i konstrukcyjnie w większym stopniu – do wyłączenia wspólnika ze spółki z o.o. (art. 266 i n. KSH), a także określone, mniejsze podobieństwo konstrukcji ustąpienia akcjonariusza (art. 300⁵⁰ KSH) do wypowiedzenia umowy handlowej spółki osobowej, określanego także jako wystąpienie czy też ustąpienie ze spółki (przez wspólnika spółki jawnej, partnera, komplementariusza i komandytariusza). Odnosi się to do obszaru podmiotu uprawnionego do żądania (wyłączenia) albo wypowiedzenia i jego konsekwencji prawnych dla stosunku członkostwa (uczestnictwa – ustanie tej relacji w stosunku do podmiotu żądającego

albo wypowiedającego). Ustąpienie akcjonariusza może nastąpić jedynie po spełnieniu ściśle określonych w przepisie art. 300⁵⁰ KSH przesłanek, wprowadzie na żądanie ustępującego, jednak na podstawie orzeczenia sądu (a nie oświadczenia zainteresowanego), natomiast wystąpienie z handlowej spółki osobowej (wskutek wypowiedzenia) co do zasady nie wymaga spełnienia jakichkolwiek przesłanek, a następuje poprzez oświadczenie o wypowiedzeniu złożone przez zainteresowanego uczestnika handlowej spółki osobowej.

Po czwarte, możliwość wyboru w PSA między klasycznym, typowym dla prawa kontynentalnej Europy (opartego na modelu romańskim), w tym prawa polskiego, systemem dualistycznym a charakterystycznym dla prawa anglosaskiego systemem monistycznym organów (zarządzania) nawiązuje wprost do konstrukcji przyjętych w tym zakresie w SE i SCE (w tym SE i SCE z siedzibą na terytorium RP). Można jednak także dostrzec podobieństwo przyjętego w tej spółce systemu monistycznego (w ramach którego poza walnym zgromadzeniem występuje tylko jeden organ – rada dyrektorów posiadająca kompetencje w zakresie prowadzenia spraw i reprezentacji spółki, jak również nadzoru nad jej działalnością, realizowane przez dyrektorów niewykonawczych, także w ramach komitetu nadzoru) do klasycznie występującej w przypadku wspólnika handlowej spółki osobowej o tradycyjnym, osobowym statusie prawnym, tj. wspólnika spółki jawnej, partnera, komplementariusza czy komandytariusza, „kompetencyjnej koniunkcji” w obszarze prowadzenia spraw, reprezentacji, prawa do informacji o stanie majątku i interesach spółki oraz przeglądania ksiąg i dokumentów spółki (zwanego także prawem kontroli działalności spółki – art. 38 § 2 KSH, w tym w zw. z art. 89, art. 103 i art. 126 § 1 pkt 1 KSH). W zakresie uprawnień tego wspólnika łączą się zatem, podobnie jak w przypadku obszaru kompetencji rady dyrektorów PSA, prawo i obowiązek prowadzenia spraw, prawo reprezentacji i prawo kontroli działalności spółki (którą wprowadzie należy odróżnić od nadzoru w znaczeniu ścisłym, jednak składające się na nią uprawnienie do zasięgania informacji o stanie majątku i interesów spółki oraz przeglądania jej ksiąg i dokumentów przypomina uprawnienia nadzorcze dyrektorów niewykonawczych, działających w razie potrzeby w ramach komitetu nadzoru – art. 300⁷⁶ § 1 zd. 2 KSH, a także art. 300⁷⁶ § 4–5 KSH).

Po piąte, uchwała walnego zgromadzenia o przeniesieniu siedziby PSA do innego państwa członkowskiego UE lub państwa strony umowy o EOG, jeżeli prawo tego państwa to dopuszcza, nie stanowi przesłanki rozwiązania PSA (art. 300¹²⁰ § 1 pkt 2 KSH), podobnie jak przeniesienie siedziby handlowej spółki osobowej (nie tylko do innego państwa członkowskiego UE lub państwa strony umowy o EOG, o ile prawo tego państwa to dopuszcza – ale generalnie za granicę) nie zostało, inaczej niż w przypadku spółki z o.o. i akcyjnej, zaliczone do przesłanek rozwiązania tej spółki.

Po szóste, unormowanie 300¹²² KSH, wprowadzające do PSA konstrukcję prawną przejścia jej majątku – na zasadach, w tym warunkach, określonych w tym przepisie (które nie podlegają modyfikacji w umowie

tej spółki) – przez akcjonariusza przejmującego z obowiązkiem zaspokojenia wierzycieli tej spółki i pozostałych akcjonariuszy (zwanego także uproszczonym rozwiązaniem spółki), nawiązuje w określonym zakresie do – przewidzianej w art. 66 KSH, w tym w zw. z art. 88 i art. 103 KSH w odniesieniu do dwupodmiotowej spółki jawnej, partnerskiej i komandytowej – instytucji przejścia majątku spółki przez jednego z jej uczestników, tj. jednego ze współników spółki jawnej, partnerów w spółce partnerskiej, czy też komplementariusza albo komandytariusza w spółce komandytowej (z obowiązkiem rozliczenia się z występującym współnikiem). Przejęcie to stanowi z perspektywy art. 300¹²⁰ § 3 KSH – w kwestii sposobu zakończenia działalności tej spółki (prowadzącego do jej rozwiązania), podobnie jak unormowane w art. 66 KSH (w tym w zw. z art. 88 i art. 103 KSH) w odniesieniu do dwupodmiotowej spółki jawnej, partnerskiej i komandytowej przejście majątku spółki przez jednego z jej uczestników – alternatywę dla postępowania likwidacyjnego, niezależną od postanowień umowy PSA.

5. Pomimo nazwy (a jednocześnie obligatoryjnego dodatku firmy) przyjętej dla PSA – prosta spółka akcyjna – jej konstrukcja prawna określona normatywnie w 134 przepisach KSH (art. 300¹–300¹³⁴ KSH) nie należy do najprostszych, natomiast w obszarze niektórych instytucji prawnych wykazuje się pewną złożonością, co może budzić określone wątpliwości w zakresie tego, czy jej nazwa jest adekwatna do przyjętej konstrukcji prawnej tej spółki, a zatem czy spółka ta rzeczywiście jest prosta, czy jednak raczej złożona. Wydaje się, że nazwa, a zarazem obligatoryjny dodatek firmy PSA (a ściślej – ich językowe brzmienie), co należy odnosić także do nazw innych spółek handlowych (a być może również innych podmiotów prawa), ma przynajmniej po części charakter (wymiar) umowny – jest rezultatem przyjęcia określonej konwencji językowej, natomiast nie musi bezpośrednio i w pełni oddawać jej istoty (natury prawnej) czy też konstrukcji. Jest tak bowiem nie tylko w przypadku PSA (prostej spółki akcyjnej), która – inaczej, niż na to wskazuje jej nazwa – wcale nie jest, zwłaszcza pod względem konstrukcji prawnej, prosta (a raczej: złożona), ale również w przypadku spółki z o.o., której odpowiedzialność za zobowiązania – wbrew jej nazwie – nie jest ograniczona (lecz nieograniczona), spółki akcyjnej, która – inaczej, niż to wynika z jej nazwy – nie jest jedyną uregulowaną w KSH spółką akcyjną, czyli spółką, w której występują akcje, ponieważ są one również jednym z podstawowych elementów konstrukcji spółki komandytowo-akcyjnej (a od 1.3.2021 r. będą elementem konstrukcji prawnej PSA), czy spółki jawnej, która – odmiennie, niż sugeruje to jej nazwa – nie jest jedyną uregulowaną w KSH spółką jawną w znaczeniu jawności formalnej i materialnej danych dotyczących tej spółki wpisanych w rejestrze przedsiębiorców w KRS (mimo że nazwisko, nazwa lub firma komandytariusza nie może być zamieszczona w firmie spółki komandytowej, natomiast nazwisko, nazwa lub firma akcjonariusza nie może być zamieszczona w firmie spółki komandytowo-akcyjnej), spółki partnerskiej, która – wbrew jej nazwie – nie jest bardziej partnerska w znaczeniu, w szczególności cechy (przymiotu) współpracy jej uczestników niż

pozostałe spółki handlowe, ale jedynie zrzesza wspólników (uczestników) nazwanych przez ustawodawcę tradycyjnym dla oznaczenia wykonujących niektóre wolne zawody osób określeniem partner, spółki komandytowej, której nazwa nawiązuje jedynie do wyznaczającej limit odpowiedzialności jednego z jej uczestników – komandytariusza – instytucji sumy komandytowej, czy spółki komandytowo-akcyjnej, która z kolei – odmiennie, niż wskazuje na to jej nazwa – stanowi normatywne połączenie spółki jawnej (a nie komandytowej) i akcyjnej.

Stopień podobieństwa PSA do handlowych spółek osobowych, jak również wyłączenie z jej konstrukcji elementów klasycznych, typowych dla pozostałych spółek kapitałowych, np. praw udziałowych (akcji) o określonej wartości nominalnej, stanowiących część kapitału zakładowego, może jednak skłaniać do rozważenia przyjęcia innej nazwy dla tej spółki, a także innego jej usytuowania w przepisach KSH. Wydaje się, że nazwą, która w większym stopniu oddaje (odzwierciedla) charakter prawny PSA – uwarunkowany stosunkiem w ramach jej konstrukcji prawnej elementów kapitałowych do osobowych, a także ich intensywności – mogłoby być określenie „prosta spółka kapitałowa”. Miejscem dla jej regulacji, jak można sądzić, lepszym z uwagi na tak postrzegany charakter prawny tej spółki, w tym wiele elementów nawiązujących do handlowych spółek osobowych, mogłyby być z kolei przepisy art. 150¹–150¹³⁴ KSH usytuowane po przepisach o handlowych spółkach osobowych (w tym wymienionej w kolejności jako ostatnia spółce komandytowo-akcyjnej), natomiast przed regulacjami dotyczącymi spółki z o.o. (art. 151–300 KSH). Zaproponowane modyfikacje PSA musiałyby się w takim przypadku, jak można sądzić, łączyć ze zmianą dotychczasowego nazewnictwa (nomenklatury) używanego w odniesieniu do tej spółki, w tym oznaczenia jej uczestników (zamiast akcjonariusz – np. wspólnik), praw udziałowych (zamiast akcje – np. udziały), kapitału akcyjnego (np. kapitał albo fundusz kapitałowy), walnego zgromadzenia (np. zgromadzenie wspólników) itp., jak również korekty określonych niedociągnięć czy niedoskonałości merytorycznych, terminologicznych lub redakcyjnych wprowadzonych unormowań, w tym m.in. z wykorzystaniem (przy użyciu) sugestii zawartych w ocenach regulacji sporządzonych na zlecenie BAS, a także w dotychczasowych wypowiedziach sformułowanych w literaturze.

6. Niezależnie od przedstawionej powyżej uwagi odnoszącej się do nazwy PSA analiza konstrukcji prawnej tej spółki skłania do sformułowania w tym miejscu szczegółowych postulatów o charakterze *de lege ferenda*, które dotyczą przede wszystkim zagadnień związanych z jej działaniem jako osoby prawnej przez organy, w tym walne zgromadzenie oraz zarząd (i ewentualnie radę nadzorczą) w dualistycznym systemie zarządzania albo radę dyrektorów – w monistycznym systemie zarządzania tą spółką.

Po pierwsze, wyodrębnienie przez ustawodawcę w Tytule III „Spółki kapitałowe”, Dziale Ia „Prosta spółka akcyjna”, Rozdziale 3 „Organy spółki” unormowań natury ogólnej dotyczących zarządu, rady nadzorczej i rady dyrektorów nawiązuje do sposobu regulacji tej materii w odniesieniu

do organów spółki europejskiej oraz spółdzielni europejskiej w prawie unijnym (w tym stosownych rozporządzeniach Rady UE), w których przed przepisami dotyczącymi poszczególnych organów (w systemie monistycznym i dualistycznym) zostały przewidziane przepisy dla nich wspólne. Jednocześnie wyodrębnienia takiego ustawodawca nie zastosował w odniesieniu do pozostałych spółek kapitałowych (z o.o. i akcyjnej) czy w odniesieniu do organów (w zasadzie *quasi*-organów) spółki komandytowo-akcyjnej. Wydaje się, że w tym obszarze *de lege ferenda* można rozważyć zebranie przez ustawodawcę w jednej jednostce redakcyjnej przepisów ogólnych dotyczących organów wszystkich spółek kapitałowych (z o.o., PSA i akcyjnej), a także *quasi*-organów spółki partnerskiej i komandytowo-akcyjnej, które wprowadzałyby wspólne dla poszczególnych organów unormowania, np. w ramach przepisów ogólnych i wspólnych dotyczących spółek (w Tytule I, Dziale I KSH), albo przepisów ogólnych dotyczących organów w poszczególnych spółkach handlowych, w których występują (albo mogą występować) organy.

Po drugie, rozszerzenie w przepisie art. 300⁵⁴ KSH podstawowych obowiązków członków organów PSA (zarządu, rady dyrektorów i rady nadzorczej), w porównaniu z obowiązkami organów pozostałych spółek kapitałowych (z o.o. oraz akcyjnej), o wyraźnie wyartykułowany obowiązek zawodowej staranności i lojalności wobec spółki (wraz z przypisaniem do niego przykładowo elementów określonych w art. 300⁵⁵ KSH, tj. zakazu udziału w rozstrzyganiu spraw, w stosunku do których istnieje sprzeczność interesów, ujawniania tajemnic spółki – także po wygaśnięciu mandatu – oraz zajmowania się bez zgody spółki interesami konkurencyjnymi czy też uczestnictwa w spółce konkurencyjnej jako wspólnik spółki cywilnej, spółki osobowej lub jako członek organu spółki), jak również rozciągnięcie ich (co do zasady poza zakazem działalności konkurencyjnej) na członków rady nadzorczej działającej w systemie dualistycznym należy ocenić pozytywnie. *De lege ferenda* zasadne wydaje się rozważenie wprowadzenia tożsamesego zakresu wymienionych powyżej obowiązków również w odniesieniu do odpowiednich organów spółki z o.o. i akcyjnej (z wyłączeniem, odpowiednio, zgromadzenia wspólników albo walnego zgromadzenia).

Po trzecie, o ile w przypadku spółki z o.o. i akcyjnej zagadnienia wygaśnięcia mandatu członka organu zostały uregulowane bezpośrednio w odniesieniu do zarządów tych spółek, natomiast w przepisach o radzie nadzorczej tych spółek zawarto odesłanie w tym obszarze odpowiednio do unormowań dotyczących zarządów (art. 218 § 3, art. 386 § 2 KSH), o tyle w przypadku PSA, w związku z wprowadzeniem w art. 300⁵² § 3 KSH łącznej kategorii organu spółki, unormowania art. 300⁵⁶ KSH odnoszą się zarówno do zarządu, jak i rady dyrektorów oraz rady nadzorczej. Wydaje się, że z jednej strony metoda regulacji tej materii w przypadku PSA jest bardziej uzasadniona niż w przypadku spółki z o.o. i akcyjnej, natomiast z drugiej – istnienie w tym obszarze odmiennego sposobu unormowania tej kwestii w dwóch (mniej lub bardziej) „klasycznych” spółkach kapitałowych (z o.o. oraz akcyjnej) i trzeciej, która łączy ich elementy (PSA), nie znajduje

Wprowadzenie

uzasadnienia. *De lege ferenda* należy zatem postulować wprowadzenie w tym zakresie w unormowaniach dotyczących spółki z o.o. i akcyjnej takiej samej regulacji jak w PSA.

Po czwarte, przy ustawowym założeniu dopuszczalności tworzenia – zarówno w dualistycznym, jak i w monistycznym systemie zarządzania PSA – komitetów organu także z udziałem osób spoza składu organu (art. 300⁵⁷ § 3 zd. 2 KSH) w przypadku niewprowadzenia przez ustawodawcę unormowania art. 300⁵⁷ § 3 zd. 1 KSH (przewidującego, że w skład komitetu wchodzi co najmniej dwóch członków organu) również w organach jednoosobowych byłoby możliwe tworzenie komitetów organu, np. z udziałem członka organu i jednej czy dwóch osób spoza składu organu. Wydaje się, że *de lege ferenda* można się zastanowić nad modyfikacją przepisu art. 300⁵⁷ § 1 KSH poprzez wyraźne rozszerzenie zakresu przewidzianego w nim obowiązku (należytego organizowania prac organu) także na członków organów jednoosobowych, jak również przyznanie im określonych instrumentów jego realizacji, w tym poza – być może bardziej elastycznie ustanawianymi – komitetami również innych, nowych, dodatkowych instrumentów prawnych z tego zakresu, uwzględniających specyfikę konstrukcyjną organizacji i funkcjonowania organów jednoosobowych. Wykonywanie prac organu jednoosobowego wymaga bowiem w większości przypadków znacznie lepszej organizacji pracy niż w sytuacji powołania organu wieloosobowego, w którym określone prace (zadania) mogą być powierzone poszczególnym jego członkom. Jednocześnie *de lege ferenda* należy postulować wprowadzenie przewidzianego w art. 300⁵⁷ KSH obowiązku należytego organizowania prac organu w postaci zmodyfikowanej zgodnie z przedstawionymi uwagami (sugestiami) także w pozostałych spółkach kapitałowych – spółce z o.o. i akcyjnej.

Po piąte, w przepisie art. 300⁵⁸ KSH w odniesieniu do podejmowania uchwał na piśmie nie określono terminu, w którym głosy oddane w tym trybie powinny zostać złożone, w tym wpłynąć do PSA, ani nie wskazano obowiązku określenia tego terminu w umowie tej spółki albo regulaminie organu (podobnie *P. Piniór*, Ekspertyza prawna, s. 10). Określenie tego terminu ma natomiast istotne znaczenie dla ustalenia, czy zostały spełnione podstawowe warunki podjęcia uchwały, tj. wymagane kworum (art. 300⁵⁸ § 2–3 KSH), a także wymagana do jej podjęcia większość (art. 300⁵⁸ § 4 KSH). *De lege ferenda* należy rozważyć uzupełnienie przepisu art. 300⁵⁸ KSH o wskazanie terminu zbierania głosów, czy też wprowadzenie obowiązku jego określenia w umowie tej spółki albo regulaminie organu, przy czym już *de lege lata* wydaje się, że w interesie PSA jest, aby termin ten został określony w jej umowie albo regulaminie odpowiedniego jej organu.

Po szóste, inaczej niż w przepisie art. 210 § 1¹ KSH (w spółce z o.o.) oraz art. 379 § 1¹ KSH (w spółce akcyjnej), w odnoszącym się do PSA unormowaniu art. 300⁶⁷ KSH ustawodawca nie wprowadził możliwości podjęcia uchwały o powołaniu pełnomocnika w celu zawarcia z członkiem zarządu umowy spółki – która ma zostać zawarta przy wykorzystaniu

wzorca umowy – przy wykorzystaniu wzorca udostępnionego w systemie teleinformatycznym. Oznacza to, że zarówno podjęcie uchwały o powołaniu pełnomocnika do zawarcia takiej umowy, jak i jej zawarcie nie mogą nastąpić przy użyciu wzorca udostępnionego w systemie teleinformatycznym (podobnie jak na gruncie art. 300⁷⁹ KSH podjęcie uchwały o powołaniu pełnomocnika do zawarcia takiej umowy, jak i zawarcie takiej umowy z członkiem rady dyrektorów – dyrektorem w monistycznym systemie zarządzania). W związku z tym, odmiennie niż w unormowaniu art. 210 § 3 KSH dotyczącym spółki z o.o. i art. 379 § 3 KSH odnoszącym się do spółki akcyjnej, w przepisie art. 300⁶⁷ KSH, który dotyczy zarządu PSA (podobnie jak w unormowaniu art. 300⁷⁹ odnoszącym się do rady dyrektorów w monistycznym systemie zarządzania) nie wyłączono wymogu zachowania formy aktu notarialnego w stosunku do czynności prawnej dokonywanej przy wykorzystaniu wzorca udostępnionego w systemie teleinformatycznym. Wydaje się zatem, że zarówno podjęcie uchwały o powołaniu pełnomocnika do zawarcia takiej umowy, jak i jej zawarcie, podobnie jak w pozostałych spółkach kapitałowych, także w PSA powinno być dopuszczalne (zarówno w dualistycznym, jak i w monistycznym systemie zarządzania tą spółką) przy użyciu wzorca udostępnionego w systemie teleinformatycznym, co należy zaproponować ustawodawcy jako postulat *de lege ferenda*.

Po siódme, w odnoszącym się do dualistycznego systemu zarządzania PSA przepisie art. 300⁶⁷ § 2 KSH (podobnie jak w odnoszącym się do monistycznego systemu zarządzania tą spółką – w tym dyrektorów – art. 300⁷⁹ § 2 KSH) wprowadzono niezwiązaną bezpośrednio z uregulowanym w nim zagadnieniem reprezentacji kwestię możliwości określenia wynagrodzenia członków zarządu w uchwale akcjonariuszy. Wydaje się, że ustawodawca mógł znaleźć lepsze miejsce w Tytule III, Dziale Ia, Rozdziale 3 „Organy spółki” na wprowadzenie tej zasady, np. jako wspólnej dla wszystkich organów PSA w znaczeniu art. 300⁵² § 3 KSH (zarządu, rady nadzorczej, rady dyrektorów), najlepiej w odrębnym przepisie umieszczonym w grupie przepisów Oddziału 1 tego rozdziału, zatytułowanego „Przepisy ogólne”, a zatem *de lege ferenda* można rozważyć modyfikację usytuowania art. 300⁶⁷ § 2 oraz art. 300⁷⁹ § 2 KSH w ramach unormowań składających się na ten rozdział.

Po ósme, przewidziany w art. 300⁷² KSH zakaz łączenia członkostwa w radzie nadzorczej PSA z członkostwem w jej zarządzie oraz wyraźnie określonym statusem prawnym, funkcjami lub stanowiskami w tej spółce obejmuje m.in. wszystkich pracowników PSA, niezależnie od szczebla ich zatrudnienia i funkcji, jakie pełnią oni w jej strukturze organizacyjnej (art. 300⁷² § 3 zd. 1 KSH). W tym przypadku ustawodawca uznał wprawdzie, że nierozłącznie związana ze stosunkiem pracy podległość pracownika wobec pracodawcy, którego uprawnienia w przypadku tej spółki wykonuje jej zarząd, o ile nie wyklucza, to znacznie ogranicza należyte wykonywanie przez pracownika funkcji bezstronnego nadzoru odnoszącego się do działań takiego zarządu (zob. Uzasadnienie do projektu ustawy, s. 70), przy czym

wyłączenie to nie dotyczy pracowników spółki, których powołanie do rady nadzorczej przewidują przepisy ustaw szczególnych (art. 300⁷² § 3 zd. 2 KSH). *De lege ferenda* można się zastanowić nad rozszerzeniem tego zakazu w tym obszarze o kategorię osób podlegających bezpośrednio członkowi zarządu na podstawie umów innych niż umowa o pracę (w tym umów cywilnoprawnych, np. umowy zlecenia), co mogłoby ograniczyć próby jego obchodzenia przez powierzanie czynności rodzajowo pracowniczych do wykonania na podstawie umów cywilnoprawnych (podobnie *P. Pinior*, Ekspertyza prawna, s. 12), jednak z drugiej strony wyłączyłoby to z członkostwa w radzie nadzorczej adwokatów działających na podstawie umowy zlecenia.

Po dziewiąte, w przypadku PSA kolektywne prawa akcjonariuszy mniejszościowych (przewidziane w art. 300⁸⁵ i art. 300⁸⁶ KSH), które mogą być określane jako kolektywne prawa mniejszości, powinny być definiowane odmiennie niż na gruncie przepisów dotyczących pozostałych spółek kapitałowych (w tym z o.o. – art. 236 oraz art. 237 KSH, i akcyjnej – art. 400 i art. 401 KSH), a zatem nie poprzez odnoszenie ich do kapitału akcyjnego, który w PSA nie dzieli się na akcje, ale – z perspektywy przepisów art. 300⁸³, art. 300⁸⁵ i art. 300⁸⁶ KSH – do ogólnej liczby głosów lub ogólnej liczby akcji przysługujących akcjonariuszom, co pozostaje w korelacji z unormowaniami przepisów art. 300²³, art. 300²⁵ § 2 i art. 300²⁶ KSH, z których wynika, że co do zasady akcja przyznaje prawo do jednego głosu, jednak może zostać w tym zakresie uprzywilejowana (art. 300²⁵ § 2 KSH). Należy je zatem rozumieć jako prawa przysługujące akcjonariuszom (lub akcjonariuszowi) reprezentującym (w zasadzie posiadającym) mniej niż połowę ogólnej liczby głosów (z uwzględnieniem przyjętego w umowie tej spółki, przede wszystkim zgodnie z art. 300²⁵ § 2 i art. 300²⁶ KSH, uprzywilejowania ich akcji w zakresie prawa głosu), lub mniej niż połowę ogólnej liczby akcji (co, jak można sądzić, w świetle unormowania art. 300⁸³, art. 300⁸⁵ i art. 300⁸⁶ KSH dotyczy przypadków, w których w spółce tej nie ma akcji uprzywilejowanych w zakresie prawa głosu). Odmienna interpretacja w tym obszarze art. 300⁸³, art. 300⁸⁵ i art. 300⁸⁶ KSH musiałaby prowadzić do nieuprawnionego, wręcz absurdalnego wniosku, że w każdym przypadku celem ustalenia, którym akcjonariuszom (jakiej części akcjonariuszy) przysługują uprawnienia akcjonariuszy mniejszościowych, akcjonariusze mogą według własnego uznania odnosić przewidziane w art. 300⁸⁵ i art. 300⁸⁶ KSH wymogi do ogólnej liczby głosów lub do ogólnej liczby akcji, czego wystąpienia w praktyce obrotu prawnego nie można z kolei zdecydowanie wykluczyć. Wydaje się zatem, że w celu uniknięcia wątpliwości interpretacyjnych *de lege ferenda* zasadne jest rozważenie odniesienia w przepisach art. 300⁸³ KSH, jak również art. 300⁸⁵ i art. 300⁸⁶ KSH kolektywnych uprawnień akcjonariuszy mniejszościowych, jednoznacznie, jedynie do ogólnej liczby głosów. Można przypuszczać, że taka regulacja byłaby wystarczająca do objęcia zawartymi w nich normami prawnymi generalnie wszystkich przypadków dotyczących kolektywnych uprawnień akcjonariuszy mniejszościowych (kolektywnych praw mniejszości) w PSA.

Po dziesiąte, poza wprowadzeniem, zgodnie z art. 300⁹² KSH, w umowie PSA możliwości uczestnictwa w walnym zgromadzeniu PSA przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej w umowie tej nie tylko można, ale także – jak się wydaje – należy określić przynajmniej ogólne zasady tego uczestnictwa (z uwzględnieniem przepisu art. 300⁹² § 2 zd. 1 KSH odnoszącego się do zakresu dopuszczalnych ograniczeń uczestnictwa akcjonariuszy), które powinny jednocześnie podlegać stosownemu uszczegółowieniu w regulaminie walnego zgromadzenia. Zgodnie z art. 300⁹² § 2 zd. 1 KSH uczestnictwo akcjonariuszy w walnym zgromadzeniu może podlegać jedynie wymogom i ograniczeniom, które są niezbędne do identyfikacji akcjonariuszy oraz zapewnienia bezpieczeństwa komunikacji elektronicznej. Nie dotyczy to jednak ewentualnych wymogów i ograniczeń uczestnictwa w walnym zgromadzeniu PSA w tej formie przez uprawnionych innych niż akcjonariusze (tj. zastawników lub użytkowników akcji, którym przysługuje prawo głosu, zgodnie z art. 300⁸² § 3 KSH niebędących uprawnionymi do udziału w tym zgromadzeniu z prawem głosu wszystkich członków organów PSA w znaczeniu art. 300⁵² § 3 KSH, tj. w dualistycznym systemie zarządzania tą spółką – członków zarządu i – ewentualnie – członków ustanowionej w tej spółce rady nadzorczej, natomiast w monistycznym systemie zarządzania – członków rady dyrektorów i wszystkich byłych członków wymienionych organów tej spółki, których mandaty wygasły przed dniem walnego zgromadzenia), co, jak można sądzić, nie znajduje uzasadnienia. *De lege ferenda* należy zatem rozważyć wprowadzenie w tym zakresie tożsamej regulacji w odniesieniu do wszystkich uprawnionych do uczestnictwa w walnym zgromadzeniu.

Po jedenaste, ze sformułowania art. 300⁹³ § 1 KSH – „(...) zarząd wykląda (...)” – wynika, że lista uprawnionych w znaczeniu art. 300⁹¹ KSH do uczestnictwa w walnym zgromadzeniu PSA (a zatem uprawnionych do uczestnictwa w prawem głosu, czyli do głosowania – art. 300⁹⁵ KSH) jest sporządzana co do zasady w formie tradycyjnej, papierowej. Następnie powinna być wyłożona w dniu walnego zgromadzenia zwyczajnego lub nadzwyczajnego (art. 300⁸² i art. 300⁸⁷ KSH). W dobie rozwoju nowoczesnych technologii zwłaszcza w odniesieniu do PSA być może jedynie *de lege lata* (na podstawie stosownego postanowienia zawartego w jej umowie albo regulaminie walnego zgromadzenia), natomiast na pewno *de lege ferenda* należy się zastanowić nad wprowadzeniem – jako alternatywy dla listy uprawnionych w formie tradycyjnej – listy uprawnionych do uczestnictwa w walnym zgromadzeniu udostępnionej w formie elektronicznej (tym bardziej że zgodnie z art. 300⁹² KSH z umowy PSA może wynikać dopuszczalność uczestnictwa w walnym zgromadzeniu przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej). W przepisie art. 300⁹³ § 2 KSH ustawodawca wskazał w zasadzie jeden sposób udostępnienia listy uprawnionych (na żądanie uprawnionego w drodze jej przesłania pocztą elektroniczną na adres e-mail wskazany w tym żądaniu). Wprawdzie, jak można sądzić, nie oznacza to, że w umowie PSA (lub, jak się wydaje, w regulaminie walnego zgromadzenia) nie można wprowadzić innych,

Wprowadzenie

alternatywnych sposobów udostępnienia tej listy, np. w formie tradycyjnej, w szczególności odpisu (fotokopii) za zwrotem kosztów jego sporządzenia, jak jest – zgodnie z art. 407 § 1 zd. 3 KSH – w spółce akcyjnej, ale wydaje się, że należy postulować *de lege ferenda*, aby możliwość taka została wyraźnie przewidziana w przepisach o walnym zgromadzeniu PSA.

Po dwunaste, w przepisie art. 300⁹⁸ KSH w odniesieniu do podejmowania przez akcjonariuszy PSA uchwał na piśmie (podobnie – jak o tym wspomniano powyżej w odniesieniu do podejmowanych w tym trybie uchwał organów tej spółki w znaczeniu art. 300⁵² § 3 KSH – zarządu, rady nadzorczej czy rady dyrektorów) nie określono terminu, w którym głosy oddane w ten sposób powinny zostać złożone, w tym wpłynąć do PSA, nie wskazano także obowiązku określenia tego terminu w umowie tej spółki albo regulaminie walnego zgromadzenia. Określenie tego terminu ma natomiast istotne znaczenie dla ustalenia, czy zostały spełnione podstawowe warunki podjęcia uchwały, tj. wymagane do jej podjęcia kworum, a także wymagana do jej podjęcia większość. *De lege ferenda* należy rozważyć uzupełnienie przepisu art. 300⁹⁸ KSH o wskazanie terminu zbierania głosów czy też wprowadzenie obowiązku jego określenia w umowie tej spółki albo regulaminie walnego zgromadzenia, przy czym *de lege lata* wydaje się, że w interesie PSA jest, aby termin ten został określony w jej umowie albo regulaminie tego zgromadzenia.

Po trzynaste, zgodnie z art. 300¹⁰⁰ KSH uchwały akcjonariuszy podejmowane na walnym zgromadzeniu PSA powinny być umieszczone w protokole (art. 300¹⁰⁰ § 1 zd. 1 KSH). Uchwały dotyczące ściśle określonych, najistotniejszych dla PSA spraw, w tym zmiany umowy tej spółki (art. 300¹⁰⁰ § 2 zd. 1 w zw. z art. 300¹⁰² KSH), jak również uchwały odnoszące się do jej procesów transformacyjnych, w tym uchwały o łączeniu (art. 506 § 5 KSH), podziale (art. 541 § 7 KSH) i przekształceniu (art. 562 § 2 KSH), umieszcza się z kolei w protokole sporządzonym przez notariusza. Z przepisu art. 300¹⁰⁰ KSH (podobnie jak z unormowań wprowadzających obowiązek protokołowania uchwał zgromadzeń w pozostałych spółkach kapitałowych (art. 248 i art. 421 § 1 KSH) nie wynika jednak bezpośrednio obowiązek protokołowania uchwał jedyne akcjonariusza w jednoosobowej PSA (w tym pod rygorem ich nieważności). Z uwagi na istotne znaczenie ich udokumentowania dla obrotu prawnego uzasadnione jest zatem jego wprowadzenie przez ustawodawcę, co należy zaproponować *de lege ferenda* (podobnie *P. Piniór*, Ekspertyza prawna, s. 13).

Po czternaste, zgodnie z art. 300¹⁰⁰ § 1 zd. 3 KSH załącznikami do protokołu z walnego zgromadzenia są dowody zwołania walnego zgromadzenia, lista obecności z podpisami uczestników walnego zgromadzenia i lista akcjonariuszy głosujących przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej. Protokół wraz z załącznikami powinien zostać dołączony przez zarząd (albo – w systemie monistycznym zarządzania PSA – przez radę dyrektorów) do księgi protokołów. W przypadku, gdy protokół z walnego zgromadzenia jest sporządzany przez notariusza, wypis tego

protokołu wraz z dowodami zwołania walnego zgromadzenia zarząd (albo rada dyrektorów) dołącza do księgi protokołów (art. 300¹⁰⁰ § 2 zd. 2 KSH). W przywołanych przepisach art. 300¹⁰⁰ § 1 zd. 3 oraz art. 300¹⁰⁰ § 2 zd. 2 KSH ustawodawca nie wymienił jednak w katalogu załączników do protokołu (albo do księgi protokołów) walnego zgromadzenia kopii pełnomocnictw upoważniających pełnomocników do uczestnictwa w tym zgromadzeniu z prawem głosu w imieniu i na rzecz reprezentowanych akcjonariuszy. *De lege ferenda* zasadne jest uzupełnienie regulacji PSA, w tym najlepiej przepisu art. 300¹⁰⁰ KSH, o obowiązek załączenia tych kopii (podobnie *P. Pinior*, Ekspertyza prawna, s. 13).

7. Z uwagi na normatywne osadzenie PSA jako spółki kapitałowej, w tym odnoszących się do niej przepisów w KSH, który zawiera również regulacje prawne dotyczące dwóch innych spółek kapitałowych (spółki z o.o. oraz spółki akcyjnej), czterech handlowych spółek osobowych (jawnej, partnerskiej, komandytowej i komandytowo-akcyjnej), ale zwłaszcza wspólne unormowania ogólne dotyczące spółek handlowych w ogólności, regulacje ogólne, które odnoszą się jedynie do handlowych spółek osobowych, oraz te, które dotyczą jedynie spółek kapitałowych, unormowania dotyczące procesów transformacyjnych (tj. łączenia, podziału i przekształcenia) spółek handlowych, przepisy karne (oraz zmiany w przepisach obowiązujących, przepisy przejściowe i przepisy końcowe, które odnoszą się bezpośrednio do spółek innych niż PSA i sytuacji niezwiązanych z tą spółką), za uzasadnione uznano rozszerzenie niniejszego opracowania o wyciąg z przepisów KSH zawierający unormowania zamieszczone w Tytule I „Przepisy ogólne”, Dziale I „Przepisy wspólne” (art. 1–7¹ KSH) i Dziale III „Spółki kapitałowe” (art. 11–21 KSH), a także w Tytule IV („Łączenie, podział i przekształcanie spółek” (art. 491–580 i 584¹–584¹³ KSH) oraz w Tytule V „Przepisy karne” (art. 586–595 KSH), które poza komentowanymi przepisami zawartymi w Tytule III, Dziale Ia KSH „Prosta spółka akcyjna” (art. 300¹–300¹³⁴ KSH), znajdują lub mogą znaleźć zastosowanie do PSA.

8. Wprowadzenie PSA do polskiego porządku prawnego poza nowelizacją KSH w obszarze odnoszącym się bezpośrednio do tej spółki, jak również do spółek handlowych w ogólności (czy też generalnie spółek kapitałowych), wymagało także nowelizacji wielu innych aktów prawnych w różnych obszarach normatywnych.

Do zmienionych w związku z wprowadzeniem PSA aktów prawnych należy zaliczyć przede wszystkim: 1) w obszarze zagadnień rejestrowych: a) ustawę z 20.8.1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1500 ze zm.) oraz b) ustawę z 28.7.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 785 ze zm.); 2) w zakresie zagadnień odnoszących się do zasad opodatkowania i innych systemowych kwestii publicznoprawnych dotyczących prostych spółek akcyjnych: a) ustawę z 29.8.1997 r. – Ordynacja podatkowa (t.j. z Dz.U. z 2019 r. poz. 900 ze zm.), b) ustawę z 26.7.1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1387), c) ustawę z 15.2.1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych

Wprowadzenie

(t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 865 ze zm.), d) ustawę z 29.9.1994 r. o rachunkowości (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 351 ze zm.), e) ustawę z 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 266 ze zm.), f) ustawę z 16.12.2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1302 ze zm.), g) ustawę z 9.6.2016 r. o zasadach kształtowania wynagrodzeń osób kierujących niektórymi spółkami (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1885 ze zm.), h) ustawę z 1.3.2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1115 ze zm.), i) ustawę z 17.6.1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1438 ze zm.); 3) w obszarze zagadnień dotyczących obowiązkowej dematerializacji akcji PSA: a) ustawę z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1460 ze zm.), b) ustawę z 29.7.2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 623 ze zm.), c) ustawę z 29.7.2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 89 ze zm.), d) ustawę z 14.2.1991 r. – Prawo o notariacie (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 540 ze zm.), e) ustawę z 1.3.2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1115 ze zm.); 4) w zakresie dostosowania odrębnych ustaw do unormowań PSA (w szczególności w zakresie przepisów ustaw odrębnych odnoszących się do kapitału zakładowego): a) ustawę z 29.12.1992 r. o radiofonii i telewizji (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 361 ze zm.), b) ustawę z 30.10.2002 r. o pomocy publicznej dla przedsiębiorców o szczególnym znaczeniu dla rynku pracy (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 144 ze zm.), c) ustawę z 28.2.2003 r. – Prawo upadłościowe (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 498 ze zm.), d) ustawę z 29.1.2004 r. – Prawo zamówień publicznych (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1843), e) ustawę z 27.5.2004 r. o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 95), f) ustawę z 29.7.2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 852 ze zm.), g) ustawę z 22.9.2006 r. o przejrzystości stosunków finansowych pomiędzy organami publicznymi a przedsiębiorcami publicznymi oraz o przejrzystości finansowej niektórych przedsiębiorców (Dz.U. z 2006 r. Nr 191, poz. 1411 ze zm.), h) ustawę z 6.11.2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1127 ze zm.), i) ustawę z 15.4.2011 r. o działalności leczniczej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 295 ze zm.), j) ustawę z 15.1.2015 r. o obligacjach (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 483 ze zm.), k) ustawę z 15.5.2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 243 ze zm.), l) ustawę z 21.10.2016 r. o umowie koncesji na roboty budowlane lub usługi (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1528 ze zm.), ł) ustawę z 15.12.2017 r. o dystrybucji ubezpieczeń (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1881), m) ustawę z 10.6.2016 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 795 ze zm.), n) ustawę z 24.7.2015 r. o kontroli niektórych inwestycji (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 117

ze zm.), o) ustawę z 6.3.2018 r. o zasadach uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1079 ze zm.), p) ustawę z 20.7.2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 85), r) ustawę z 30.4.2010 r. o Polskiej Akademii Nauk (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1183 ze zm.).

W związku z tym zasadne było włączenie do niniejszego opracowania także wyciągu z przepisów ustawy z 19.7.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r. poz. 1655 ze zm.) obejmującego art. 2–36 tej ustawy (w tym również informacje o uchylonych przepisach art. 3, 14 i 17).

9. Przepisy Tytułu III, Działu Ia „Prosta spółka akcyjna” zawarte w art. 300¹–300¹³⁴ KSH wejdą w życie 1.3.2021 r.

Autor niniejszego komentarza wyraża nadzieję, że może on być przydatny zarówno dla teoretyków, jak i praktyków stosowania prawa, zwłaszcza prawa spółek handlowych, a także może stanowić podstawę do dalszych rozważań oraz dyskusji nad stanowieniem, wykładnią i stosowaniem prawa w tym obszarze.

W tym miejscu pragnę bardzo serdecznie podziękować Wydawcy za wszelką pomoc i życzliwość związaną z tym przedsięwzięciem.

dr hab. *Grzegorz Kozieł*, prof. UMCS

Lublin, marzec 2020 r.

[Przejdź do księgarni →](#)